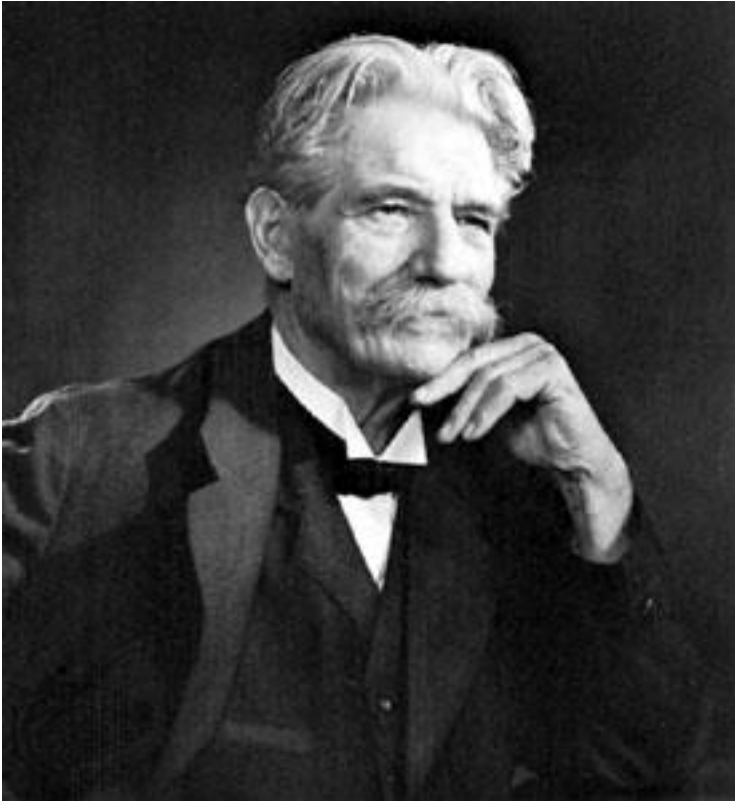

Albert Schweitzer

Eerbied voor het leven

Muzikale lezing door Jacqueline van der Zee

De muzikale lezingen die ik geef gaan over mensen die op zoek waren naar spirituele verdieping, naar God en naar de zin en essentie van hun leven. Het zijn persoonlijke verhalen waarin blijk wordt gegeven van een grote levenskracht en volharding.

Hun verhaal betekent inspiratie voor al diegenen die denken dat de omstandigheden tegen hen gericht zijn en dat hun doel onbereikbaar is.

De biografie van Albert Schweitzer laat zich lezen als een geromantiseerd verhaal:

Een zeer getalenteerde en intelligente jongeman met een glorieuze en roemrijke carrière in het verschiets, neemt de beslissing zich vanaf zijn dertigste volledig te wijden aan de minder bedeelden in deze wereld.

Hij onderwerpt zichzelf nogmaals (hij had er al drie studies opzitten) aan een zware studie (medicijnen), sprokkelt overal en nergens financiële middelen, goederen en materialen bij elkaar, zet zich over alle kritiek en commentaren heen en vertrekt met zijn vrouw richting Afrika om de mensen daar van medische hulp te voorzien.

Hij treft daar niets anders aan dan bijgeloof, weerstand en een paar kapotte hutjes.

Zijn eerste operatie verricht hij noodgedwongen vanuit een aftands kippenhok.

Jaar in jaar uit zwoegt, werkt en bouwt hij aan een ziekenhuisdorp om zijn destijds genomen besluit gestalte en vorm te geven.

Hij laat zich, ondanks veel weerstand van alle kanten, door niets of niemand van zijn plan afbrengen.

Ook besteedde hij vele nachten aan het zoeken naar antwoorden op het culturele verval in het menselijk denken na de beide Wereldoorlogen.

Hoe kon hij de massale apathie, onverschilligheid en verloedering in de maatschappij tegengaan?

Zijn antwoord lag besloten in de cultuurethiek **'Eerbied voor het leven'**.

Hij heeft hiermee zijn levenscredo "*Ik ben leven dat leven wil, te midden van leven dat leven wil*", voorgeleefd en nagelaten.

Mijn persoonlijke respect voor deze man bestaat uit het feit dat hij onwankelbaar, onvermoeibaar en met de grootste toewijding zijn talenten, kracht en liefde heeft ingezet voor de mensheid. Oprecht en zonder ijdelheid heeft hij het leven en de woorden van Jezus in praktijk gebracht.

Daarmee vervalt voor mij het volledige geromantiseerde beeld en maakt plaats voor een beeld wat realistisch, pragmatisch en echt is.

Inleiding

Het is nacht in het hartje van Afrika.

In het oerwoud staat een huisje. De warme wind streelt de bladeren van de palmen en brengt de geur van tropische bloemen mee. Zo af en toe klinken vreemde geluiden van wilde dieren.

Uit het raam van het kleine huisje schijnt licht en als je dichterbij komt, kun je aan een tafel de gestalte van een man zien.

Hij heeft slordig, dik, wit haar en een gerimpeld gezicht. In zijn krachtige hand houdt hij een pen die hij langzaam beweegt.

De kamer is uiterst eenvoudig: een bed, een stoel, een paar foto's, een kleine piano.

Hij is daar de enige die op dit moment wakker is en hij zal nog een groot deel van de nacht wakker blijven want het is de enige tijd die hij voor zichzelf heeft, de tijd dat hij kan nadenken over de wereld en over de raadselen van de eeuwigheid. Het is ook de tijd dat hij over de muziek kan dromen, waar zijn hart zo vol van is.

Op die eenzame plek, in Frans Equatoriaal Afrika, staat het oerwoudhospitaal Lambarene.

De man is Dr. Albert Schweitzer. Hij wordt gezien als een van de grootste mensen aller tijden.

Hij is al over de tachtig, maar hij heeft een kaarsrechte houding en een energieke manier van lopen. Zijn roem heeft zich van de afgelegenheid van het Afrikaanse oerwoud over de hele wereld verspreid.

In alle landen zijn er miljoenen mensen die van hem houden en zijn boeken worden in alle talen gelezen.

Hij is wereldberoemd als filosoof, schrijver, theoloog, predikant en als arts.

U hoorde op de achtergrond het orgelspel van Albert Schweitzer zelf in een historische opname op het Silbermannorgel te Strassburg.

Hij speelde een adagio van J.S. Bach

1. Jeugd en studie

Albert Schweitzer werd op 14 januari 1875 in het kleine dorpje Kaisersberg, in de Elzas geboren.

Bij zijn geboorte was Albert zo klein en zwak dat er niet veel hoop was dat hij in leven zou blijven.

Kort na zijn geboorte verhuisde de familie Schweitzer naar het dorp Gunsbach.

Hier brachten Albert, zijn broer en zijn twee zusjes hun gezonde, gelukkige en harmonieuze kinderjaren door.

In dit diep religieuze gezin heerste een geest van grote verdraagzaamheid.

De kleine Albert vond het heerlijk om naar de zondagspreken van zijn vader te luisteren want zijn vader preekte op een eenvoudige en eerlijke manier.

Albert Schweitzer vertelt hoe de kerkdiensten hem de zin van het feestelijke en de behoefte aan stilte en inkeer hadden bijgebracht.

Albert Schweitzer:

“Je hoeft niet alles te begrijpen , zegt hij, maar je wordt opgenomen in een sfeer van vrome aandacht en eerbied. Dat is voor het ontvankelijke kind van de grootste betekenis.”

Lied:

Ik ben een Filosoof

Ik ben een filosoof

*Ik ben een filosoof en ook nog arts en predikant
Heel jong kreeg ik al orgel les, dus werd ik muzikant
Ik hield van al mijn studies, ja ze lukten allemaal
Terwijl de mensen mij vertelden, maar dat is toch
abnormaal*

*Als kind was ik bevoorrecht, ach, we hadden 't zo goed
We waren heel gelukkig, kende weinig tegenspoed
Toch droeg ik oude kleren, want ik wilde geen verschil
Want van de armoede die ik hier zag, werd ik toch echt
wel stil*

*Mijn vader was ook predikant, ik luisterde naar hem
Begreep echt lang niet alles, maar hij had zo'n fijne stem
Hij predikte de woorden, die ik later zelfs nog wist
Op zondag zat vooraan in de kerk, niet één heb ik gemist*

*Ik ging naar het gymnasium, maar leerde niet zo vlot
Ik gaf niet op en werkte hard, studeerde me kapot
Het lukte en ik slaagde en zo werd ik predikant
Ik gaf ook lessen, speelde orgel, geen minuut was
onbemand*

*Ik gaf mezelf een tijdslimiet, daarna was het gedaan
Met wetenschap en ook muziek, dat was toen van de
baan
iets doen voor andere mensen want dat wilde ik zo graag
Dus werd ik arts, een laatste studie die ik in mijn leven
waag*

*Het was een zware tijd, ik was de dertig gepasseerd
Het ging niet meer zo snel, de stof niet makkelijk geleerd
Ik kreeg 't voor elkaar, dus deel één was nu voltooid
Ja, ik was echt heel gelukkig, had mij optimaal ontplooid*

2. Albert Schweitzer als organist

Albert Schweitzer komt uit een familie van onderwijzers, organisten en theologen. Vader en grootvader van moederskant waren beide bijzonder muzikaal. Ze konden allebei goed improviseren. Urenlang heeft de jonge Albert Schweitzer naar hem geluisterd.

Albert Schweitzer:

“Toen ik vijf jaar oud was, begon mijn vader mij tafellavier les te geven. Hij bezat geen grote techniek maar kon heel mooi improviseren.

Op mijn achtste begon ik kerkorgels te bespelen. De hartstocht voor het kerkorgel had ik van mijn grootvader Schillinger geërfd, die zich veel met orgels en orgelbouw had bezig gehouden.”

Op zijn negende verving hij de organist al. Later kreeg hij les van Eugen Münch die hem kennis liet maken met Bach. Op zijn zestiende verving hij ook deze Münch. Albert Schweitzer werd, 18 jaar oud, in oktober 1893 aangenomen door de grote organist en componist Charles Marie Widor in Parijs.

Albert Schweitzer is een groot organist geweest. Bach stond bij hem centraal.

Het ergerde Albert Schweitzer dat men in zijn tijd goede oude orgels restaureerden, zodat ze hun oorspronkelijk klank verloren.

Albert Schweitzer:

“We zijn in de tijd van grootscheepse vernieling van oude schoonheid.”

Schweitzer kwam graag in Nederland. Hij prees de kwaliteit van de orgels in ons land. Hij zegt:

Albert Schweitzer:

“Het meeste gevoel voor de schoonheid en de waarde van de oude orgels heeft men nog in Holland.”

Historische opname:

Choralvorspiel J.S. Bach
Liebster Jesu, wir sind hier BWV 731

Albert Schweitzer in 1937 op het Silbermann Orgel te St. Aurélie, Strassburg

3. Albert Schweitzer als theoloog

Albert Schweitzer was een druk bezet man. Hij verdeelde zijn tijd tussen Straatsburg, waar hij aan de universiteit theologie en filosofie studeerde, en Parijs, waar hij onder leiding van Widor orgel studeerde.

Toen hij 21 jaar was en op vakantie in zijn geliefde Gunsbach, overviel hem de volgende gedachte.

Albert Schweitzer:

“Op een stralende zomermorgen toen ik in de pinkstervakantie te Gunsbach ontwaakte, overviel mij de gedachte, dat ik dit geluk niet mocht aanvaarden als iets vanzelfsprekends, maar dat ik er iets voor terug moest geven.”

Hij legde vervolgens een plechtige gelofte af: hij zou theologie, filosofie en muziek blijven studeren tot hij dertig was, maar daarna zou hij zich in dienst van de lijdende mensheid stellen.

Er was geen tijd te verliezen: hij stortte zich op zijn werk. Na zijn theologische studie te hebben voltooid werd hij in 1899 op 24-jarige leeftijd aangesteld in de Sint Nicolaaskerk van Straatsburg. Een jaar later werd hij daar hulpprediker.

Albert Schweitzer bereidde zijn preken erg degelijk voor en er is veel bewaard gebleven.

Hij zegt over zichzelf:

Albert Schweitzer:

“Als prediker heb ik steeds de nadruk gelegd op de geest en het leven uit de geest. Aan dogmatiek heb ik geen aandacht besteed. Ik heb haar gewoon in het midden gelaten.”

Hij moest niets hebben van welke vorm van dogmatisering dan ook.

Hij schreef:

“Het is eenvoudiger om te geloven in het dogma dan te leven in de liefde.

De woorden van Jezus – dat is religie. De rest is theologie.

Door alle ellende in de wereld is het traditionele godsbeeld problematisch geworden.

Ik heb mij er zeer voor ingespannen, de historische Jezus te verkondigen – Jezus in zijn vitale en diepe menselijkheid.

Bouw je een constructie van dogma's om hem heen, dan wordt hij onbereikbaar. Het is dan afgelopen met zijn ongecompliceerde, vitale menselijkheid.”

En hij voelt zich ten eerste verbonden met Jezus als leraar en mens.

“Jezus wilde geen religie, die zich verliest in allerlei detailkwestie. Hij stond vrij ten opzichte van de joodse wet en daarom hadden veel joden problemen met hem.

Jezus schrijft ons niets voor. Nergens zegt Hij: Zo moeten jullie leven. Wat Hij doet is: zijn diepe, allesomvattende ethiek funderen. En hij fundeert die in het gegeven dat wij Gods kinderen zijn. Op dit punt ontmoeten filosofie en religie elkaar.”

Pianosolo: Concerto III in D minor 2^e deel Alessandro Marcello arrangement door J.S. Bach

Tropenorgel van Albert Schweitzer

4. Albert Schweitzer als filosoof

Filosofie betekent wijsheid, een vorm van inzicht die beslissend is voor onze manier van leven. Filosofie is geen oppervlakkig weten, maar een weten dat ons totaal vervult en ons op een heel natuurlijke wijze midden in de wereld plaatst.

Albert Schweitzer zei dat hij enkel vanuit de filosofie zicht kreeg op zichzelf.

Hij constateert dat de mensen hun gedachten nu richten op oorlogen, die alleen maar misère over de wereld kunnen brengen.

“Daar moeten we mee ophouden,” zegt hij. “We moeten andere mensen worden. Daarin bestaat de grote culturele vooruitgang, waar het vandaag overal in de wereld op aankomt.

De grote vraag is: hoe komen we uit deze misère, die zo’n schaduw werpt op onze toekomst?”

Met een bedrukt hart en zijn hoofd vol dagelijkse zorgen, vervulde Albert Schweitzer zijn taak van zonsopgang tot zonsondergang.

Maar na het werk, worstelde hij met het steeds terugkerende probleem dat hem zo zwaar op het hart lag.

Bestond er een sleutel tot het begrip van het leven?

De vooruitgang met zijn nieuwe uitvindingen produceerde betere en machtiger wapens die tot nog grotere vernieling leidden, in plaats van oorlog te voorkomen.

Waarom?

Hij worstelde, soms wanhopig, om een antwoord te vinden op die enorme vragen.

Albert Schweitzer:

“Ik zag mezelf als een man die een nieuwe en betere boot moest bouwen om een slechte te vervangen, waarmee hij niet meer in zee durfde te steken, en toch niet wist hoe hij moest beginnen.

Blad voor blad beschreef ik met onsamenvangende zinnen, slechts om me op het probleem te blijven concentreren. Aan de avond van de derde dag, toen we bij zonsondergang juist voor een kudde nijlpaarden voeren, stond als met een bliksemslag het woord “EERBIED VOOR HET LEVEN” voor mij, zonder dat ik het van tevoren beseft of er naar gezocht had.

Het begrip ‘eerbied voor het leven’ heeft een veel rijkere inhoud dan men in eerste instantie vermoedt. Eerbied voor het leven is de universele en logisch geworden christelijke liefde, die zich diepgaand met de werkelijkheid inlaat.

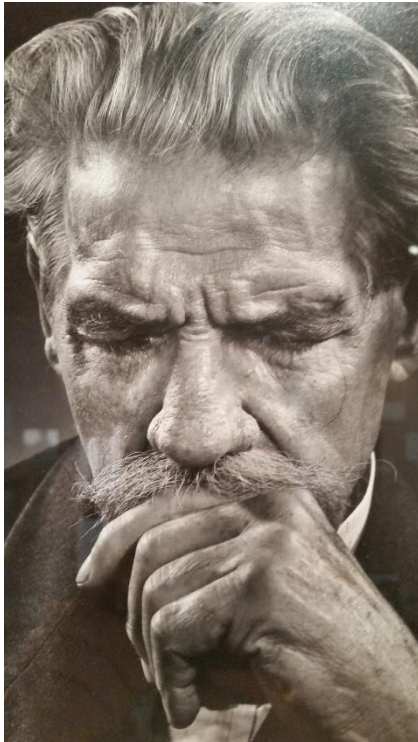
De ethiek van de eerbied voor het leven is de universele ethiek van de liefde.

Omdat deze ethiek universeel is, biedt zij de grondslag voor de hoogste geestelijke inzichten.

De essentie van de ethiek is goedheid en barmhartigheid. En iedere dag wordt dit weer van ons gevraagd alsmede ook vergevingsgezindheid, medeleven, hulpvaardigheid, zachtmoedigheid en geduld.”

Instrumentale compositie:

Kiemkracht

5. Albert Schweitzer als arts

We hebben net gehoord dat Albert Schweitzer tijdens zijn vakantie in zijn dierbare Gunsbach, de belangrijkste beslissing van zijn leven nam door zichzelf oprecht de volgende vragen te stellen:

Albert Schweitzer:

“Hoe is het mogelijk dat ik, Albert Schweitzer, zo gezond ben, zo’n gelukkig thuis heb, in een mooi land woon, dat er een schitterende carrière voor me ligt – terwijl er in de wereld zo vreselijk geleden wordt, zoveel onrecht heerst. Mag ik die zegeningen als een geschenk aanvaarden? Als mijn geboorterecht?”

Een stem diep van binnen zei: “Nee, dat mag je niet. Je moet betalen voor alle zegeningen en voor alle gaven die je ten deel zijn gevallen, je moet van jezelf geven...”

Nu zag Albert Schweitzer duidelijk voor zich welke weg hij in zijn leven moest volgen.

En hij legde een plechtige gelofte af: hij zou theologie, filosofie en orgel blijven studeren tot hij dertig was, maar daarna zou hij zich in dienst van de lijdende mensheid stellen.

Hij ondervond veel kritiek en weerstand van vriend en vijand, maar zijn besluit stond vast en er was geen mens op de wereld die mij ervan af kon brengen:

Albert Schweitzer:

“Ik meende gezondheid, rustige zenuwen, energie, praktische zin, taatheid, bezonnenheid en een buitengewone eenvoud te bezitten en wat nog meer nodig kon zijn, om mijn plan uit te voeren. Bovendien bezat ik een karakter, dat het mogelijke mislukken van het plan zou weten te verdragen.”

Op goede vrijdag 21 maart 1913 vertrok Albert Schweitzer uit Günsbach om via Straatsburg en Parijs naar Bordeaux te reizen waar hij zich samen met zijn vrouw inscheepte voor Afrika.

Zelf moesten ze alles wat ze nodig hadden voor het ziekenhuis en het eigen huishouden inkopen en klaar maken: totaal 70 kisten. Ook moesten ze geld inzamelen voor het ziekenhuis want Albert Schweitzer wilde op eigen kosten in Lambarene als zendingsarts werken. Dat betekende bedeltochten naar vrienden en kennissen, concerten en voordrachten.

Met alle toezeggingen en financiële hulp zouden ze het twee jaar gaan redden.

Al vanaf de eerste dag, werd Albert Schweitzer door patiënten belegerd. Er werden zo'n 30 tot 40 patiënten per dag behandeld.

De lichamelijke ellende was erger dan hij had aangenomen.

De omstandigheden waren primitief, het klimaat ondragelijk heet. Het vroeg het uiterste van Albert Schweitzer en zijn vrouw.

Maar er was bij alles voldoening, dat ziekte en pijn bestreden konden worden.

Pianosolo: Drie korte menuetten van J.S. Bach 3.20

6. Albert Schweitzer als mens

Albert Schweitzer heeft het altijd, zoals we net gehoord hebben als een voorrecht beschouwd te mogen studeren.

Albert Schweitzer:

“Ik was het met mezelf eens geworden dat ik het recht had om tot mijn dertigste jaar voor de wetenschap en kunst te leven, maar mij daarna moest wijden aan het rechtstreeks dienen van de mensheid.”

Arts wilde ik worden om zonder veel praten te kunnen werken.

Jarenlang had ik mezelf in woorden gegeven. Met hart en ziel was ik professor in de theologie en predikant geweest. Doch mijn nieuwe werk kon ik mij niet voorstellen als een praten over de religie van de liefde maar slechts als een zuiver verwezenlijken daarvan.”

Het was een keuze vanuit liefde voor de medemens, en hoewel hij zichzelf rijk begiftigd noemt, dan heeft hij het over zijn ijzersterke gezondheid en innerlijke balans, ervaart hij zijn werk zowel als rijk als ook zwaar;

“Zorg, gebrek en verdriet zijn mij in mijn leven zo rijkelijk toegemeten, dat ik eronder bezweken zou zijn, als mijn zenuwen minder sterk geweest waren.

Meer lijd ik onder de last van vermoeidheid en verantwoordelijkheid, die sinds jaren mij bezwaart.”

Albert Schweitzer was dienstbaar, sterk, veerkrachtig, gezond, intelligent en rijkelijke toebedeeld met talenten. Maar vooral was Albert Schweitzer een oprecht, eerlijk en bescheiden mens en erg op zichzelf:

Albert Schweitzer:

“Ik ben gewoon om in alle rust en volstrekt zeker van mijzelf m’n eigen gang te gaan. Dat is mijn natuur, het talent waarmee ik begenadigd ben. Tot het laatste wil ik ook zo verder gaan. Hij is 75 jaar wanneer hij dit schrijft.”

Albert Schweitzer realiseert zich erg goed dat het succes wat hij heeft niet alleen te danken zijn aan doorzettingsvermogen en talenten. Hij wil dan ook beslist niet op een voetstuk geplaatst worden.

Albert Schweitzer:

“Voor het grote publiek ben ik de man, die erkenning vindt en gewaardeerd wordt. Maar in mijn eigen ogen ben ik een man die zich moeizaam voortsleept van de ene dag vol zorgen naar de andere.”

Maar ondanks al die zorgen is er ook een grote mate van dankbaarheid.

Albert Schweitzer:

'Iedere morgen mag je wanneer je wakker wordt weer tegen jezelf zeggen: weer een dag om mee te werken aan de realisering van het goede in deze wereld. Je mag iets doen, wat een grandioos doel dient. Met jouw gaven, met jouw tijd, met jouw hart, met jouw energie, met jouw bijzondere kwaliteiten, met jouw vermogen om met ander mensen om te gaan, ben je ook vandaag weer hard nodig.'

Lied: Waar zijn alle jaren toch gebleven

Waar zijn alle jaren toch gebleven

*Waar zijn alle jaren toch gebleven
Verdwenen in het oerwoud ver van hier
Ik heb daar naar mijn beste kracht gegeven
Maar deed 't altijd wel op mijn manier*

*Ik kende heel wat voorspoed in m'n leven
En voelde me geholpen door de Heer
Hij heeft me al zijn liefde kunnen geven
Dat hield me op de been, telkens weer*

*Ik speelde, schreef, genas ook veel patiënten
Het was de taak die mij gegeven bleek
Ik deed mijn werk in hokken en in tenten
Want dat hoorde bij de plek in deze streek*

*En ook de tegenslagen kreeg ik te verduren
Want vriend en vijand hadden veel kritiek
Mijn noeste arbeid moest ik soms bezuren
Maar was toch gezegend met een sterk fysiek*

*Ik zag het als mijn taak te blijven zoeken
Naar antwoorden in deze crisistijd
Ze stonden deze keer niet in de boeken
Ik worstelde wanhopig, da's een feit*

*Ik vond niet wat ik zocht, maar bleef volharden
Ineens stond het me helder voor de geest
Het zat 'm niet in geld, niet in miljarden
De tijd van 't kapitaal, die was geweest*

*Want we moesten terug naar eerbied voor 't leven
Ja, daar was ik nu toch echt van overtuigd
Dus daar heb ik al mijn krachten aan gegeven
En door de wereld werd het ook nog toegejuicht*

*Dus daar zijn al mijn jaren aan geschonken
Ik deed het met oprechtheid in mijn hart
Ik heb de levensbeker leeg gedronken
't was een lange weg, maar 't was mijn pad*

Bereiken
Bewegen
Bouwen

Informatie en boekingen:

 www.jacquelinevanderzee.nl

 info@jacquelinevanderzee.nl

 06 1371 0672

Conservatorium PIANO HBO **Antroposofische Muziektherapie**
 Songwriter pianodocent Inspirational speaker schrijfster
 muziektherapeut **Muzikale lezingen** Filosofisch Theater
 Kleinkunstenares Inspirerende Voorstellingen
 Workshops Concertgebouw Bach residentiekoor Brahms Requiem
 Finale kleinkunstfestival utrecht Rosa Spierhuis
 Faalangst zoekende ambitieus **enthousiast** drukte en onrust
 Twijelaar spiritueel **CREATIVITEIT**
 Trauma *lijden* Verslavingen eetstoornis therapie **Zelfliefde**
 zelfheling Ziektes als wegwijzer **lichaam & geest zijn één**
 Lezen **Schrijven** zwemmen filmnatuur **DANSEN** Klassieke
 muziek Ballet **ZINGEN** Sauna Schaatsen
 Life-changing **Lorie Ladd Robin Norwood** Transforming
 SPAGHETTI **SUSHI Samen genieten**
Love the hell out of you BALANS
Etty Hillesum Camille Claudel Charlotte Salomon Frida Kahlo
 Hildegard von Bingen Albert Schweitzer Dag Hammarskjöld

Bronvermelding

Albert Schweitzer

Het licht in ons

Aan den zoom van het oerwoud

Uit mijn jeugd

Een hospitaal in het oerwoud

Ben Daeter

Albert Schweitzer: Een pionier in het oerwoud

Marie Woult-Secretan

Albert Schweitzer: De oerwouddokter van Lambarene

Jean Pierhal

Albert Schweitzer: Het leven van een goed mens

Gerrit Jan Bos

Albert Schweitzer: Arts zonder grenzen

Dr. C. J. den Heyer

Jezus een selectie uit Schweitzers theologie

H. Oberman

Dr. Albert Schweitzer: Een blik in zijn leven en arbeid

Chris Doude van Troostwijk

Leven met Albert Schweitzer

Tekst en muziek

Jacqueline van der Zee

Piano en zang

Jacqueline van der Zee

Producer

Aart de Jong

Arrangeur/mede-componist Ad van Nederpelt

Disclaimer:

Alle muzikale lezingen die ik geef, kennen een grondige voorbereiding. Toch beschouw ik mijzelf niet als kenner of autoriteit op het gebied van de biografieën van deze invloedrijke personen.

Ik benader ieder van hen slechts vanuit mijn passie en respect voor hun leven. Als mens en als musicus. En dat wil ik uitdragen, delen en spelen.